

INTERPELLATION TILL STATSRÅD

Från Riksdagsförvaltningen
2016-11-18
Besvaras senast
2016-12-02

Till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2016/17:135 Vikten av korrekta åldersbedömningar

I Sverige har det tyvärr gått troll i frågan om myndigheters och domstolars ansvar för att av rättssäkerhetsskäl bedöma ålder, när den är oklar och bygger mycket på individens egna uppgifter.

Migrationsverket

Migrationsverket kastade in handduken kring 2011 när olika yrkesgrupper (barnläkare och advokater) av sina intresseorganisationer uppmanades att inte medverka vid medicinska åldersbedömningar, eftersom dessa plötsligt påstods vara typ vetenskapligt omöjliga att utföra, trots att tekniken är beprövad och används i övriga EU-länder och i Sverige före 2011, med rimliga säkerhetsmarginaler.

Migrationsverket ville fortsätta att bedöma ålder men gav efter för diktaten enligt ovan och har sedan dess i praktiken accepterat den ålder som den asylsökande uppger, om den inte alldeles uppenbart är långt över 18 år, det vill säga kring 30–40 år.

Det är viktigt när man ansöker om asyl i Sverige om man är över eller under 18 år. Alla med asylskäl har givetvis rätt till asyl, men det finns mycket stora fördelar med att söka asyl som barn under 18, till exempel att man har större möjligheter att få asyl, att få hit sina närmaste anhöriga, att få god man och att få bättre villkor vad gäller boende och annat. Dessa fördelar ska naturligtvis gå till barn och inte till vuxna.

Medicinska åldersbedömningar från våra nordiska grannländer visar att flera tiotals procent, eller mer, av de ensamkommande asylsökande som uppger sig vara barn är vuxna män långt över 18 år. Eftersom flyktingsmugglarna bland annat av detta skäl, att Sverige godtar den enskildes uppgift om sin ålder, rekommenderar de ensamkommande asylsökande som lyckas ta sig till EU att välja Sverige torde andelen vara högre i Sverige.

År 2015 kom nära 90 000 ensamkommande asylsökande till EU som uppgav sig vara barn under 18 år. Av dessa valde ca 40 % (över 35 000) att söka asyl i Sverige, med 2 % av EUs befolkning. Om över 10 000 av de ensamkommande barn som sökt asyl i Sverige de senaste åren sannolikt varit vuxna män mellan 20 och 30 år, och statens kostnader för dem fram till 21 år är flera miljoner

kronor mer än om de i stället fått asyl som vuxna, motsvarar detta extra kostnader för staten på tiotals miljarder, samtidigt som orättvisan mot dem som uppgivit korrekt ålder är stor.

Det är också mycket allvarligt att vuxna män placerats på HVB- och andra boenden över hela Sverige tillsammans med barn över 18 år, vilket enligt samstämmiga uppgifter gett betydande störningar för både barn och personal.

Jag anser att Migrationsverket gravt underlåtit att ta sitt myndighetsansvar att bestämma ålder när man passivt låtit yrkesgrupper bestämma Sveriges migrationspolitik i detta avseende, med de stora negativa effekter jag här redovisat. Jag har därför bett Justitieombudsmannen att granska Migrationsverkets agerande. Kanske borde även regeringars ansvar granskas, som accepterat migrationsverkets agerande.

Domstolar

Även i domstolars prövning av brottmål händer märkliga saker.

Åldersbestämning är särskilt viktig när individer uppger ålder under 18 eller 15 år när man är misstänkt för brott och åldern är oklar. Straffsатserna kan variera med flera års fängelse eller mer vid grova brott om man är barn under 18 eller 15, eller om man är vuxen över 18 eller 21.

I somras åtalades en ung man för grov stöld. I sin asylansökan hade han uppgett att han var 17 år, men när rättegången började sa han att han var 14 och alltså inte straffmyndig. Även uppgiften om 17 års ålder torde vara osäker.

Åklagaren ville att man skulle göra en så kallad kroppsbesiktning, till exempel en tandmognadsundersökning, för att ta reda på den misstänktes ålder, men det sa både Stockholms tingsrätt och Svea Hovrätt nej till. De båda domstolarna menade att kroppsbesiktningar bara är tillåtna för att utreda själva brottet, inte för att utreda åldern på den misstänkte.

Men Riksåklagaren menar att möjligheten att göra kroppsbesiktningar för att utreda en misstänkt persons ålder ryms i den nuvarande lagen och har överklagat fallet till Högsta domstolen, som meddelat så kallat prövningstillstånd.

Om Högsta domstolen kommer fram till att den nuvarande lagen inte tillåter kroppsbesiktningar för att bestämma en brottsmisstänkts persons ålder så anser riksåklagaren att lagen bör ses över.

Tre ensamkommande nordafrikanska ungdomar dömdes i tingsrätten för en brutal gruppvåldtäkt vid Fåfångans utsiktsplats i Stockholm den 9 september förra året.

En som sa sig vara 16 år dömdes till sluten ungdomsvård i nio månader.

Senare kom uppgifter från Interpol som visade att "16-åringen" i själva verket var 20. Interpol fick åldern bekräftad av marockanska myndigheter genom jämförelser av hand- och fingeravtryck. Det namn pojken använt i Sverige ska enbart vara ett alias av hans riktiga, marockanska namn, enligt samma dokument.

När de nya åldersuppgifterna blev kända begärde Riksåklagaren resning hos Högsta domstolen för att få till ett strängare straff.

”Hovrättens slutsats i påföljdsfrågan var att straffvärdet för en vuxen person i vart fall inte skulle understiga fyra och ett halvt års fängelse”, skrev Riksåklagaren.

Men Högsta domstolen prövar inte fallet. Enligt domstolen finns det i dag inte utrymme i rättegångsbalken att döma för samma brott, men ändra till en strängare påföljd på grund av att rätt ålder senare uppdagats.

Riksåklagare Anders Perklev vill se över rättegångsbalken och få till en lagändring för att undvika liknande fall framöver.

”Sluten ungdomsvård är en påföljd för de under 18 år, och vuxna ska naturligtvis inte dömas till sluten ungdomsvård”, säger han.

Min uppfattning är att det är absurt om en brottsmisstänkt själv ska kunna bestämma sin ålder, om den är oklar. Att kunna slippa ett straff på över 4 år, och i stället få ungdomsvård som barn, genom att själv uppge en lämplig ålder och utan att åklagare eller domstol kan göra en medicinsk åldersbestämning, ger naturligtvis den enskilde starka incitament att uppge för låg ålder.

Det är också absurt att en ensamkommande som söker asyl själv kan få uppge sin ålder, utan att den i tveksamma fall kontrolleras, när incitamenten för att uppge för låg ålder är starka.

Jag lägger alltså ingen skuld på dem som uppger för låg ålder, men det blir absurt och rättsosäkert om inte myndigheter och domstolar vill eller får utföra medicinska åldersbestämningar för att av rättssäkerhetsskäl kontrollera den enskildes uppgifter när behov finns.

Justitieministern har ålagt Migrationsverket att i tveksamma fall bestämma ålder, vilket enligt min uppfattning var nödvändigt på grund av att Migrationsverket låtit yrkesgrupper avgöra frågan och alltså smitit från sitt myndighetsansvar. Om bedömningen landar i att den asylsökande är över 18 år har denne rätt att till exempel begära en medicinsk åldersbestämning.

Frågan är om Migrationsverket verkligen kommer att här ta sitt ansvar, efter att i 4 år inte ha gjort det. Dagens säkerhetsmarginaler är orimliga.

Med anledning av detta vill jag fråga justitieminister Morgan Johansson:

Är ministern beredd att vidta någon åtgärd för att säkerställa att Migrationsverket, när skäl föreligger, ska bedöma ålder till över 18 år?

Är justitieministern beredd att ta något initiativ för att göra det möjligt för åklagare och domstol att göra medicinska åldersbestämningar, när skäl föreligger att inte godta den enskildes uppgifter?

Är det justitieministerns ställningstagande att ett domstolsbeslut inte ska kunna tas upp på nytt om nya uppgifter kommer fram om en brottslings ålder, vilket skulle ha gett ett strängare straff, och om så av vilka skäl?

Avser justitieministern, oavsett Högsta domstolens kommande utslag, att låta utreda dessa viktiga frågeställningar så att nuvarande oklarheter för myndigheter och domstolar klaras ut?

.....

Staffan Danielsson (C)

Överlämnas enligt uppdrag

Maria Isaksson